

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Zmaga!

Nedeljske volitve v Narodno skupščino so prinesle naprednemu bloku zmago. Število naprednih poslancev v Sloveniji se je podvojilo.

Najhujši je bil boj v Ljubljani. Klerikalna stranka je tukaj zbrala svoj najboljši štab agitatorjev in dobila pomoč med izdajalci napredne misli. Nič ni pomagalo. Čast Ljubljane je bila rešena, za poslanca je bil izvoljen kandidat naprednega bloka dr. Albert Kramer. Klerikalci so po volitvah izjavljali, da se zavedajo pomena napredne zmage, s katero je bila za vedno iztrgana iz rok črne reakcije bela Ljubljana. Klerikalci so bili pripravljene žrtvovati za ljubljanski mandat dvoje podeželskih, samo da bi lahko rekli v Beogradu, središče Slovenije je v naših rokah.

Priznamo, da napredni blok v ljubljanski oblasti ni dobil tistega števila glasov kot smo ga pričakovali, čeravno so se nekatere občine naravnost sijajno odrezale in pokazale znaten napredek. Boljše rezultate zaznamuje napredni blok v mariborski oblasti, kjer je izvojeval dvoje mandatov.

V volilnem boju so nasprotniki ponovno trdili, da v naprednem bloku ni malih ljudi. S praznim kričanjem o bankirjih so hoteli nasprotniki zatemeti socialno strukturo naprednega bloka. Toda volitve so pokazale, da je v izrazito delavskih revirjih dobil napredni blok zelo veliko število glasov in se je celo v več krajih izkazal znatno močnejšega kot pa oni, ki so hoteli socialnost in zastopstvo delavstva vzeti v zakup. Delavstvo je obrnilo hrbet vsem kričavim in neresnim vsiljivcem in volilo napredni blok.

V naprednem bloku koalirane politične skupine se zavedajo, da imajo glavno oporišče v socialno in gospodarsko šibkejših slojih. Zato je tudi nujna potreba, da ostane napredni blok absolutno zvest svojemu programu, da vodi brigo predvsem za socialne in gospodarske interese delavcev in nameščencev, malih trgovcev in obrtnikov.

Ne pomaga nič, zopet se je izkazalo, da oni napredni in socialni ljudje nimajo prav, ki še vedno zagovarjajo cepitev naprednih vrst. Samo računajmo. Ako bi nastopile vse napredne skupine enotno, bi dobile v ljubljanski oblasti troje, v mariborski oblasti pa četvero mandatov, kar bi dalo z Ljubljano vred 8 mandatov. Troje mandatov smo klerikalcem napredni ljudje zaradi nesložnosti kratkoma podarili. Ni čuda, če se klerikalci vesele razdora v naprednih vrstah, saj jim prinaša mandate.

Najbolj so bili tepeni pri volitvah slovenski radičevci. Napredni blok so zapustili samostojni kmetijci samo zato, ker se jim ni ugodilo, da bi bil nosilec napredne liste Štefan Radić. Zatrjevali so, da je Štefan Radić posebno v mariborski oblasti ona privlačna sila, ki privede volilcev za troje mandatov. Po volitvah se je pa izkazalo, da je moč Štefana Radića pri kraju. Še leta 1925. je dobil Radić na Štajerskem 20.012 glasov, pri zadnjih volitvah jih je pa rešil komaj še nekaj čez 4000. V naprednem bloku bi dobili slovenski kmetijci tri ali štiri mandate, ker so se pa udi-

njali Radiću, so s težavo rešili mandat le gosp. Puelju. Pričakujemo, da prineso te volitve iztreženje v vrstah samostojnih kmetov, da zapuste zagrebško komando in se odločijo za slovensko politiko v naprednem bloku.

Z največjo politično domišljavostjo so postavili kandidate radikali v mariborski oblasti. Pri volitvah so pa popolnoma propadli. Ne kaže jim drugega, da likvidirajo. Postavili so se v eno vrsto z Zagorskim.

Socialni demokrati so dobili na Štajerskem mandat. Izvoljen je g. Petejan. Uspeh je lep in le želimo, da zavlada med marksističnim delavstvom enotnost, ne pa da s svojim razdiralnim delom splošno škodujejo vsemu delavskemu pokretu.

Klerikalci so s skrajnimi napori obdržali svoje dosedanje pozicije. Povedali smo že, da bi pri enotnem nastopu naprednih skupin sigurno izgubili štiri mandate. Klerikalci pišejo sedaj o zmagi, ki je pa dvomljive vrednosti. Kdor si je od blizu ogledal razmere v klerikalnem taboru, ve, da med klerikalci vre, da je vse nezadovoljno, in da je cerkev in klerikalna gospodarska moč komaj in komaj še obvladala kmečke volilce, da že pri teh volitvah niso popolnoma obrnili hrbta vodstvu SLS.

Še ni dosežena popolna enotnost v naprednih vrstah. Dvoje naprednih skupin je stalo še ob strani. Navzlic vsemu se je pa pokazal uspeh, napredek od dveh poslancev na štiri. Zmaga je bila priborjena s trdim delom in zato smo ponosni nanjo. Ne ostanemo pa sredi pota. S podvojeno silo gremo na delo in pri prihodnjih volitvah se bo število naprednih poslancev iz Slovenije zopet podvojilo.

Našim volilcem!

Prva naša dolžnost kpt novoizvoljenim Vašim poslancem je, da se Vam iskreno zahvalimo za zaupanje, ki ste nam ga poklonili. Sprejmite ponovno našo izjavo, da bomo kot poslanci z vsemi svojimi močmi delovali za

Vas kot naše volilce, za naše volilne okraje, za Slovenijo in za ves naš narod.

Ljubljana, 12. septembra 1927.

Dr. Albert Kramer, dr. Ljudevit Pivko, Ivan Urek, dr. Gregor Žerjav.

Volilni rezultati.

Pri volitvah v Narodno skupščino dne 11. septembra je bilo izvoliti 315 poslancev, in sicer: v Srbiji 73, v Macedoniji 43, v Črni gori 7, v Bosni in Hercegovini 48, v Vojvodini 34, na Hrvaškem in v Slavoniji 68, v Dalmaciji 16 in v Sloveniji 26 poslancev.

Po uradni objavi je rezultat nedeljskih volitev ta-le:

Dobili so:	p o s l a n c e v		
	11. IX. 1927	8. II. 1925	Več ali manj
Radikali	111	140	— 29
Davičević	61	36	+ 25
Radić	60	68	— 8
SDS	23	22	+ 1
Klerikalci	20	20	—
Spaho	18	15	+ 3
Zemljoradniki	9	5	+ 4
Hrvat. federalisti	2	—	+ 2
HPS (Barić)	1	—	+ 1
Samostojni kmetje	1	1	—
Socialni demokrati	1	—	+ 1
Črnogorski feder.	1	3	— 2
Madžari	1	—	+ 1
Nemci	6	5	+ 1
Skupaj	315	315	

Po dosedanjih podatkih se je v vsej državi udeležilo volitev v Narodno skupščino 2.294.352 volilcev, to je okoli 63 odstotkov volilnih upravičencev.

Radikali so dobili v vsej državi 734.122 glasov, in sicer vladni 505.735, pašičevci 195.039,

razni disidenti pa 33.348. V ta števila so všteti tudi Nemci in Madžari v Vojvodini, ki so glasovali za skupne radikalne liste.

Demokrati so dobili 375.789 glasov, od teh disidenti 33.606.

Hrvatska seljaška stranka je dobila 381.370 glasov, od teh črnogorski federalisti 5141.

Samostojni demokrati so dobili 202.127 glasov, všteti s SDS zvezane napredne skupine v Sloveniji. Leta 1925. je dobila SDS 117.793 glasov.

Klerikalci so dobili 129.932 glasov, od teh Hrvatska pučka stranka v Hrvatski in Slavoniji 15.706, v Dalmaciji 9461, v Bosni in Hercegovini 6888, v Bački 1638.

Jugoslovenska muslimanska organizacija je dobila 128.336 glasov, všteti demokratske glasove na skupnih listah.

Zemljoradniki so dobili 146.425 glasov.

Hrvatski blok je dobil 48.626 glasov.

Republikanci (Jaša Prodanović in Stojanović) so dobili 5907 glasov.

Nastas Petrović je dobil 9217 glasov.

Neodvisni delavci so dobili 42.866 glasov; od teh je okrog 1000 disidentov HSS v Dalmaciji in okoli 1500 glasov Bernotove skupine v Sloveniji.

Socialisti so dobili 23.477 glasov.

Nemci so dobili 48.032 glasov.

Madžarski stranka je dobila 3450 glasov.

Ostale manjšinske stranke so dobile skupno 12.094 glasov.

Največji padec beleži Radičeva stranka, ki je dobila leta 1925. 554.302 glasov, leta 1927. pa samo 374.290 glasov. Nazadovala je torej za 180.012 glasov, ali za 33 odstotkov, torej ravno za eno tretjino.

En mandat so torej dobili na podlagi gorenjih števil radikalni na 6554 glasov, demokrati na 6160, radičevci na 6356, samostojni demokrati

še na 8788, klerikalci na 6663, muslimani na 7129, zemljoradniki na 16.269, Nemci na 8005, Hrvatski blok na 24.313, socialisti na 23.477 glasov.

Prinašamo še podrobne rezultate nedeljskih volitev iz Slovenije. Zbrani so prvi podatki in nekatere številke še niso popolnoma točne.

LJUBLJANA—NOVO MESTO

Srezi	Volilnih upravičencev	Glasovalo	HSS 1.	SLS 2.	SDS 3.	Soc. 4.	Kom. 5.
1. Črnomelj	5.556	3.699	900	2.328	378	21	72
2. Kamnik	9.207	6.357	611	4.761	555	76	354
3. Kočevje	10.621	7.012	934	5.131	801	78	66
4. Kranj	13.859	9.826	853	6.574	1.799	283	317
5. Krško	13.479	8.554	1.977	5.677	708	47	148
6. Litija	9.579	6.936	551	4.431	985	217	759
7. Ljubljanska okolica	17.556	11.712	1.344	7.322	1.479	635	932
8. Logatec	9.182	4.508	434	2.669	1.259	110	36
9. Novo mesto	11.562	7.851	1.807	6.151	718	68	107
10. Radovljica	9.043	6.237	489	3.297	1.453	285	713
Skupaj	107.644	72.729	9.900	47.369	10.136	1.820	3.504

MARIBOR—CELJE.

Srezi	Volilnih upravičencev	Glasovalo	SLS 1.	Napredni blok 3.	HSS 2.	Nemci 4.	NRS 5.	Soc. 6.	Kom. 7.	Zag. 8.
Brežice	8.487	4.976	2.631	334	1.418	61	23	369	115	16
Celje	15.321	9.743	5.579	793	1.400	512	395	659	354	39
Lendava	9.270	5.976	4.058	157	474	336	837	68	27	19
Konjice	4.909	3.178	2.331	45	230	398	17	136	11	10
Laško	8.586	6.008	2.274	100	1.199	44	109	522	1.714	46
Ljutomer	8.380	5.748	3.830	433	597	710	47	12	14	16
Maribor desni breg	12.770	7.458	3.515	230	895	483	162	1.532	599	42
Maribor levi breg	21.173	14.607	8.479	233	1.858	1.173	386	1.892	499	67
Mozirje-Gornji grad	4.489	2.308	1.798	159	223	6	43	59	14	6
Murska Sobota	14.733	7.922	3.015	335	1.499	403	2.503	109	30	28
Ormož	5.200	3.671	2.758	143	628	32	62	23	13	12
Prevalje	4.723	3.517	1.420	35	490	110	112	445	887	18
Ptuj	12.864	7.502	5.020	507	599	929	97	181	138	36
Slovenjgradec	12.028	6.071	3.493	209	643	475	59	585	574	33
Šmarje	11.296	6.579	4.472	1008	632	149	104	91	96	27
Skupaj	154.229	95.264	54.673	4721	12.785	5.821	4.956	6.683	5.095	415

Ivan Albreht: (Nadaljevanje.)

Tiničino breme.

Vrtnik se je zopet smejal:

«Ali misliš, da jaz kaj veljam?»

«O, saj so pri nas morali dati še za kozo deset goldinarjev.» je pojasnila Tini z veliko resnostjo.

Boter Jože jo je stisnil k sebi:

«Midva ne bova nič 'tajč pohrusten', kaj ne, da ne?»

Tini je bila vesela vprašanja in strica in same sebe. S prešernostjo se je domislila Rokavčeve Sali in pripovedovanja o ženitbah.

«Našega ateja že ne bi marala za moža.»

«Mene pa?» je vprašal Vrtnik in je pogledal konja v dir, tako da ni čul dekletovega potrdila.

«Ali pa Franclja,» je nadaljevala Tini zase in to ji je ugajalo skoro bolj od prvega.

V Medborovnici sta zavila k Dravi. Ko sta ugledala brod, je pohitel stric:

«Naprej leti, nazaj drži, navprek pa podi. Kaj se ti zdi?»

Tini se je smejala čudni zagonetki in se je zaman trudila z ugibanjem.

«Če poveš, dobiš v Celoveu nekaj dobrega,» je priganjal stric šalivo in je poklical brodnika.

Tini je ostala na vozu in je mislila na vse mogoče strani. Ko pa se je zamajal brod pod vozom, je kriknila v strahu:

«Nazaj, nazaj!»

Stric jo je prijel za roko in jo je dražil:

«Saj drži nazaj. Naprej leti in nazaj drži.»

Tini je pogledala začudeno, ko ji je Jože razložil, da je odgovor na to uganko — brod.

«Kako,» sta vprašali očesci neverjetno.

In stric ji je razlagal, da leti škripec naprej po žični vrvi, da drži splav nazaj, da ne more splavati v smeri toka, in da to vse skupaj spravi brod preko reke.

Pot po žilpoljskem klanecu je izpolnil Vrtnik s pripovedovanjem.

«Vidiš, tam,» je kazal v smeri proti Šentjanžu. «Tam so bili Turki.»

«Kdaj?»

«O, to je že davno.»

«Ali ste bili vi že na svetu?» je vprašala Tini.

«Ne jaz, ne moj oče, ne mojega očeta oče, tako dolgo je že od tega,» je modroval stric Vrtnik in Tini se ni mogla načuditi tej nepojmljivi davnini. Rada bi bila vprašala, če je bilo to morda še pred vesoljnim potopom, pa si ni upala in je le spoštljivo poslušala strica, ko je nadaljeval svoje pripovedovanje:

«To je bilo takrat, ko je bilo hudo na svet in je besnel Turk po naših krajih. V Šent Janžu je kuhal in sam paša je privlekel iz cerkve Marijo, da bi podkuril ž njo. Zunaj je zasekal z mečem po njej in kamor je udaril, je pritekla kri. Prestrašil se je in je menda zakričal: 'Jesn žinjau, de je oj les, pa je tude

Naprednim volilcem logaškega in litijskega okraja.

Pri nedeljskih volitvah v narodno skupščino ste združili na listo Združene slovenske gospodarske liste 2244 glasov, radi česar sem kot kandidat v Vaših dveh okrajih dosegel najvišje število vseh srezkih kandidatov. Neustrašenosti in zavednosti je pripisovati ta velik uspeh, kljub vsemu pritisku nasprotnikov. Radi razcepljenosti naprednih glasov naš uspeh še ni popoln. Ako hočemo doseči nadaljnje uspehe, moramo že sedaj takoj pričeti s podrobnim, pozitivnim organizatoričnim delom. Kljub temu, da do moje izvolitve ni prišlo, hočem posvetiti litijskemu in logaškemu okraju vso pozornost ter tvoriti vez med volilci in izvoljenimi poslanci.

Zahvaljujem se naprednim, neustrašenim podrobnim delavcem in volilcem za izkazano zupanje z iskreno željo, da z združenimi močmi delo poglobimo in pripomoremo k čimprejšnji še lepši napredni zmagi.

Z delom do zmage!

Rudolf Juvan.

Dopisi.

TRNOVO ŠT. RUPERT PRI GOMILSKEM. Le malokdaj kaj slišite o nas, zato pa danes par vrstic. Naše marljivo gasilno društvo pridno končuje zadnja dela pri Gasilnem domu. Društvu, ki je sebi in svojim dobrotnikom postavilo s tem dostojen spomenik, čestitamo. Gotovo bo slavnost 25. t. m., ko bo blagoslovilo društvo svoj ponosni dom in motorno brizgalno, potekla sijajno, posebno ker bo sodelovala odlična trboveljska rudarska godba. Društvu pa mnogo uspeha in le tako naprej.

Priporočajte in širite „NOVO PRAVDO“!

božja gnada vmes, pa jo je pobral domov v Turčijo.»

Stric je pokimal z glavo in je bil ves zaptopljen v svečanost teh davnih dogodkov. Tini pa je pomislila mimogrede na Turka in na Marijo. Oboje jo je prijelo tako malo, da jo je hitro odvrnila od teh misli živalna verica, ki se je ujčkala na smrekovi veji.

«Stric, stric, kakšen rep ima ta miška,» je kazala s prstom v drevje in je vlekla z drugo roko Vrtnika za rokav.

Boter Jože se je nasmehnil in jo je poučil. S takim in podobnim opravilom sta izpolnila vsa pot do Celovca.

Mesto z ulicami in trgi, mesto s hišami, kakor da so risane in pisane, mesto z izložbami, mesto z vrvenjem ljudi, z ropoto, drdranjem in šumom... Tinine oči so bile pijane ob tem pogledu. Stisnila se je k stricu in ni vedela, kam bi pogledala. Skoro ji je bilo žal, da se je podala na tako pot.

Stric je nakrenil konja v smeri proti gostilni «Pri zlatem viru». Skozi široko vežo sta zapeljala na umazano dvorišče, kjer se je že vse trlo kmetov, voz in konj. Starikav, debelušen blapec je pomagal pri spreganju in je zaprl konja v stajo. Vrtnik pa je stopil s Tinico v gostilniško sobo.

Nizka in zakajena, temna in smrdljiva je skrivala gostilna v svojem osrčju kričeče ljudi: kmete in mešetarje, krošnjarije in sleparje, postopače in brezdelnike. Tini se je

Pogled naprej!

V volilnem boju so strasti razpaljene, zato so volilci težko dostopni treznim in razsodnim besedam. Smatrajo, da je vsaka beseda, vsako opozorilo in opomin le za to, da volilca preokrene na eno ali drugo stran, in ne za to, da mu dá priliko in povod, da bi trezno razmišljeval in se odločil tako, kakor mu veleva hladni razum. Mnogo volilcev je, tudi med delavstvom, kateri o tekočih političnih dogodkih, o delu posameznih strank sploh nikdar niso poučeni, ker časopisov ne čitajo, shodov pa ni ali pa se jih ne udeležujejo. Volilci nimajo možnosti, da poiščejo prave vzroke stvarim, katere jim niso všeč. Ob volitvah se nad volilce razlije volilna agitacija, ki pride kakor ploha in povodenj. Tej agitaciji volilci podlegajo in se površno odločijo. Odločijo se za onega, ki ima z njimi dobre osebne stike, ki zna bolje govoriti, bolj groziti, bolj pritiskati. Malo vpliva denar, malo alkohol, malo vera in hudič, malo osebna jeza, samo stvari, ki gotovo niso sposobne, da ustvarijo pravo mišljenje. Do zadnjega trenutka je volilec še neodločen, gre s tistim na volišče, ki slučajno ponj pride.

Tako bi ne smelo biti. Le tako je razumljivo, da je zlasti mnogo delavcev glasovalo za SLS, dasi je ta SLS v trenutku, ko ji je bila v obliki kar štirih ministrov dana močna in vplivna ter odločilna vladna moč, pozabila na vse obljube in je zlasti prezrla tudi one točke, katere je več let prej neprestano označevala kot zločinske, ki izpodjedajo delavcu življenje. Omenjamo samo davek na ročno delo. Vedno je poudarjala SLS, da oni, ki je ta davek vpeljal, ne sme dobiti niti enega delavskega glasu. In zgodilo se je čudo, da je ta davek vpeljala sama SLS in ga še celo poostrila — delavec pa so kljub temu glasovali za SLS. Taki pojavi le dokazujejo, da volilci ne odločujejo sami, da se oni ne vodijo sami, ampak, da grede brez kritike po svoji stari navadi za stranko, ki je s svojo negativno politiko prinesla Sloveniji že toliko gorja. Taki pojavi dokazujejo, da volilci dela strank ne znajo kontrolirati, da ne znajo izvajati posledic, kar v strankah ustvarja brezbriznost in površnost, češ, saj itak volilci ostanejo zvesti, ako delamo tako ali tako. V mnogih državah, kjer so volilci politično

zreli, imajo volilni zakoni določbe, po katerih imajo volilci celo pred novimi volitvami možnost in pravico, da zahtevajo in izvedejo odstop poslanca, ki je zapustil program, na katerem je bil izvoljen, ki se je obljubam, danim volilem, izneveril in deluje kvarno interesom volilcev. Pri nas žal te možnosti pred volitvami nimamo. Imamo pa to možnost ob volitvah in tu bi se volilci morali svoje pravice v polni meri poslužiti in s svojimi odločitvami pokazati, kako sodijo o delu tega in onega. Na ta način bi prišlo očiščenje našega političnega življenja, na ta način bi bile stranke dolžne, da imajo pred očmi le koristi volilcev. Ako pa n. pr. SLS pri vsakih volitvah dobi zaupanje naroda in to kljub temu, da je ves narod s politiko vodilne stranke nezadovoljen, gospodarsko in socialno udarjen, kljub temu, da volilci neprestano poudarjajo, da je dejansko treba pričeti z drugo politiko, je to dokaz, da so volilci slepi, da volijo pod pritiskom iz cerkve. Ako taka stranka vidi, da ji volilci leto za letom kljub neuspehom zaupajo, potem je človeško razumljivo, da stranka nima pravnobene potrebe pričeti z drugačno politiko, s tako politiko, ki bi bila bolj koristna. Ako tat neprestano krade, pa vidi, da ga ljudje poznajo, a ničesar proti njemu ne ukrenejo, potem bi bilo nesmiselno od njega, da neha krasti, ako to njemu koristi. Okradeni se ne smejo jeziti nad tatam, ampak le nad samim seboj.

Neprestano poudarjamo, da je treba več politične izobrazbe. Le izobražen gospodar dobro gospodari. Mi nočemo, da volilci živijo v temi in da se puste voditi. Nasprotno: volilec mora biti tako zrel, da posluša le svoj lasten razum in da je zadostno odločen, da ūpa nastopiti proti vsaki stranki, kateri je dal zaupanje, pa je ta tega zaupanja po delu postala nevredna. Taki volilci, ki kar slepo skozi leta in leta drve za stranko, ki se ni prav ničesar narodu koristnega prinesla, kakor da ga je tolažila z avtonomijo in republiko, niso sposobni, da v državo prinesejo boljše življenje in tudi ni potrebno, da se jim daje pogosta prilika iti volit. Če je delavec za delo neuporaben, nepraktičen, neroden, bo kmalu pognan iz službe. Če pa stranka v osmih letih ni mogla

ničesar koristnega ustvariti in je le delo drugih ovirala, bi morala dobiti od volilcev breo, ako volilci hočejo, da bo drugače, boljše. Zadnje volitve so pokazale, da naši volilci še niso zreli. Dr. Korošec je sam dal svoji dosedanji politiki najslabše spričevalo; rekel je, da se je do sedaj v državi delalo preveč politike in premalo zakonov. Kdo pa je delal politiko in še celo čudno politiko? Pač Korošec sam. Enkrat se je gnal za republiko, drugič za avtonomijo. Nasprotno pa so drugi vedno poudarjali, da politika o avtonomiji in republiko ne prinaša kruha, da je treba take stvari pustiti in se brigati za kruh. Pri volitvah pa je Korošec rekel, da bo delal na gospodarskem polju — in vse mu je bilo odpuščeno. Ali sodišče koga oprosti, ako obljublja, da ne bo več. Za storjene grehe mora vsakdo biti kaznovan, ako hočemo, da se poboljša.

Za volitve se je treba pripravljati kakor za spoved. Brez te predpriprave ne more biti napredka. Zlasti delavci morajo zelo pazljivo gledati okoli sebe in zasledovati, kaj dela ta stranka, kaj druga. Ko pa pridejo nove volitve, se je treba odločiti po delih te ali one stranke. Delavstvo se mora politično udeleževati, da se s tem politično izobražuje. Delavec ne sme biti navaden glasovalni stroj. Zato: naše strokovne organizacije naj politični izobrazbi članstva posvečajo polno pažnjo! V politični zrelosti je napredek! Le politično zrelo delavstvo more tudi na strokovnem polju doseči uspehe! Glejmo naprej, da bomo pripravljeni, ko pride čas!

Cene tujememu denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 12. t. m. v valutah:

1 dolar za 56 Din 17 p do 56 Din 37 p;
13. t. m. pa se je dobilo v devizah:
1 avstrijski šiling za 7 Din 99 p do 8 Din 02 p;
1 nemška marka za 13 Din 51 p do 13 Din 54 p;
100 italijanskih lir za 307 Din 81 p do 309 Din 81 par;
1 dolar za 56 Din 63 p do 56 Din 83 p;
100 francoskih frankov za 221 Din 50 p do 223 Din 50 p;
100 češkoslovaških kron za 168 Din 05 p do 168 Din 85 p.

vrtele pred očmi, ko je stopila med to čudno mešanico. Ustnice so se ji tresle in v očeh je že skelelo za jok. Medtem je boter Jože že naročil jedi in pijače ter je poiskal prostora za oba.

«Ho, Vrtnik, ali je tvoja?» so vpraševali znanci.

«Je moja in ni moja,» se je šalil boter Jože. «Kaj si jo imel kje streseno brez ženine pomoči?»

Kar je bilo ljudi okrog, vse se je smejalo z Vrtnikom vred, ki je odločno odkimal in zanikal vprašanje. Tini edina ni razumela ničesar. Kljub vsej obilni družini sta ji bila puščoba in dolgčas edina drugova. Njen nežni, malce upali obrazek je bil med temi zagorelimi, hrapavimi in kocinastimi obrazi kakor dihljaj čudodelne prikazni. Ko se je nekoliko umirila in predramila iz omotice, je zapazila v dimu dvoje srepnih črnih oči. Gledala je tja in šele po dolgem času je razbrala iz dima blede obraz in suhljato postavo človeško.

«Stric, pogledjte, kako tam oni gleda.»

Vrtnik je pogledal, je pokimal z glavo in je ponudil dekletu kruha. Natararica je prinesla karte in boter Jože se je pripravljaj k igri z veliko vnemo. Tinica je strmela v čudnega tujca, se je stiskala k stricu in je bila z vsakim hipom v večjem strahu.

Gostje so prihajali s hrupom, odhajali s krikom — venomer isto, da je človeka že glušilo. Samo blede tujec ni hotel oditi. Pri-

sedel je stričevi mizi in se je zapletel v igro namesto odišlega kmeta. Tini je zakrila oči z dlanjo in se ni ganila.

Igra je vzkipevala, razburjenost je naraščala in Vrtnik je izgubljal. Začel je segati pogosteje po kupici. Naenkrat je kriknil in je zalučal prazno denarnico na mizo:

«Za konja igram, če hočete.»

Tini se je prestrašila, čeprav ni razumela položaja; blede tujec pa, ki je zaporedoma dobival, se je smehljajal prijazno.

«Kar pustite,» je miril nemško. «Doklej pa ostanete v Celovcu?»

«Kaj vas briga, saj imam konja in voz.» je udaril Vrtnik s pestjo po mizi.

Tini je zajokala, ta in oni je pojenjal s preglasnim govorenjem in se je oziral po hrupnem igravcu, tujec pa se je mirno sklonil k Vrtniku in mu je šepetaval prijazno:

«Če hočete, vam dam ves denar nazaj...»

Stric je pogledal tako začudeno, da se je nasmehnil celo vedno mirni tujec.

«Na besedo. Ves denar dobite lahko takoj nazaj. Saj do večera itak ostanete v Celovcu?»

«Tisto že,» je pritrdil Vrtnik in žarka nada mu je imožila pijanost v glavi.

«Kupovat gotovo pojedete kaj?»

«Tisto že,» se je zopet oglašil boter Jože in je srebnil par globokih požirkov. «Kaj vra-ga je za tem,» je pomislil napeto in se je ozrl

na Tinico, ki je po malem poihtevala. Tujec mu je ponudil pijače iz svojega kozarca.

«Igrajva za malo. Dokler ste vi po opravkih, ostane dekletce pri meni.»

Vrtniku je zastajala sapa. Ta je nor, se je smejala meglena njegova misel, a jezik je izrazil kolikor mogoče razločno:

«Če ni nič drugega, gospod, pa kar roko v roko!»

Res ni hotel prav nič drugega, ampak je segel v listnico in je odštel na mizo denar, a Tinici je ponudil rdeč zavojček sladkorčkov. Deklica se je kmalu spoprijaznila s sladko vsebino in blede tujec se ji ni zdel več tako grozen. Vrtnik je igral in izgubil. To pot niti ni hotel drugače. «Kaj karte, če je denar zopet enkrat varno pod streho,» je mislil jadrno in bi bil najrajši zavriskal.

«Pri temle gospodu ostanesh,» je pojasnil mali. «Jaz grem pa v mesto po opravkih. Le glej, da boš pridna!»

V tem je že odšel naglo, da Tini ni mogla do ugovora. Tujec jo je prijel za roko in jo je odvedel po temnih vijugastih stopnicah v sobo. «Škrt,» je začula Tini in ključ je izgubil v gospodovem žepu.

«Ker te je stric izročil meni, mi smeš reči papa,» jo je poščegetal po bradici. «Ali znaš nemško?»

«Malo,» je dahnila Tini boječče.

«No, reci mi papa,» je zagrnil neznanec okno.

(Dalje prih.)

Angleške in ruske strokovne organizacije.

Na kongresu angleških strokovnih organizacij je bilo sklenjeno, da se prekinejo vsakršni stiki z ruskimi strokovnimi organizacijami. Sklep je bil sprejet z dvetretjinsko večino, to je z 2.700.000 zastopanimi glasovi proti 620.000 glasovom.

Do novejših dob se je zdelo, da zavzema angleško delavstvo čisto svojevrstno stališče napram ruskemu strokovno organiziranemu delavstvu, stališče, ki za ostalo evropsko delavstvo, ki ni včlanjeno v tretji internaciji, ni bilo sprejemljivo.

V letu 1924. je odposlanstvo angleških strokovnih organizacij prepotovalo razne industrijske centre Rusije. Poročilo, ki ga je nato izdala delegacija, je povzročilo precej hrupa v javnosti. Oglašali so se debaterji, ki so izpodbijali trditve delegatov in bili mnenja, da so angleški zastopniki gledali potemkinove vasi, dočim jim je ostala resnica o ruskih razmerah prikrita.

Na podlagi strokovne ekspedicije v Rusijo se je leta 1925. ustanovil tako zvan angleško-ruski komite, katerega naloga je bila, vzdržati stike med Moskvo in Londonom in vplivati na gospodarsko politiko obeh držav v pravcu čim ožjega sodelovanja.

Angleško delavstvo je prevzelo veliko navdušenja za vodstvo ruskega delavstva. Dvoje vzrokov je bilo za to.

Šele po svetovni vojni se je pričelo nagibati angleško delavstvo bolj na socialistično radikalno stran. Do svetovne vojne je bila na Angleškem absolutna moč kapitalizma in meščanskih strank, ki niso dopustile, da bi tudi angleški delavec odločilno sodeloval pri vodstvu državne gospodarske in socialne politike. Po svetovni vojni je zadel angleške kapitaliste težak udarec z ameriško konkurenco in dalje s tem, ker so tudi angleške kolonije vedno manj potrebovale blaga, zaradi osamosvojitve v posameznih industrijskih panogah. Dokler se je videla slava angleških kapitalistov nepremagljiva, toliko časa tudi delavstvo ni kazalo toliko borbenosti, kot v drugih državah evropskega kontinenta. Ko je odložilo velepodjetništvo masko nepremagljivosti, so zavladali med angleškim delavstvom radikalni elementi, hoteč napraviti zadnji obračun z oslabljenimi velepodjetniki in poiskati v to svrhu zavaznika, katerega je bilo najbližje najti v Rusiji. V prvem entuzijazmu se je marsikaj prezrlo, kar je v Rusiji slabega, in podcenjevalo, kar je bilo na Angleškem nesporno dobrega. Iz Anglije — dežele brez revolucije — se je zrl v Rusijo, deželo brez demokracije.

V političnem pogledu se je angleško delavstvo prav kmalu razočaralo nad delovanjem svojih zaveznikov v sovjetski Rusiji. Delavska vlada Macdonalda je sklenila z Moskvo iskren sporazum, a boljševiški agitatorji so ga sprejeli neiskreno ter so iskali v sporazumu z Anglijo le skrivališča, kako pripravijo v Angliji ugodna tla za — revolucijo. Angleško delavstvo ni odnehalo. Prepričano je bilo, da se vsaj v strokovnem pokretu ustvari soglasje, če se je to že izjalovilo v političnih in vladnih zvezah. Kakor smo že povedali, ustanovil se je angleško-ruski komite strokovnih organizacij.

Toda zveza angleškega delavstva z ruskim ni bila ustvarjena le iz čustvenih pogledov ali zaradi vstajajoče radikalnejše socialistične smeri med angleškim delavstvom. Nasprotno. Prav iz teh vidikov bi mogoče nikdar ne prišlo do ožjega sodelovanja med Londonom in Moskvo. Angleško delavstvo je ostalo v primeri z boljševiškim gibanjem še v skrajno konzervativnih vodah in čustveni motivi pri angleškem delavstvu delujejo tudi le do gotove meje. Da so se v tradicionalne in v trdne forme oklenjene angleške stro-

kovne organizacije podale na izlet v sovjetsko Rusijo navzlic načelnim nasprotjem, je vzrok v duševni posebnosti angleškega delavskega pokreta. Angleško delavsko gibanje ni nastalo kot drugje po svetu iz sekte preganjanih in trpinčenih; razvilo se je pod okriljem absolutne demokracije. Zato je gibanje široko in dolgo in ima prostora za vsako osebno mnenje; zato je teoretična podlaga bolj popustljiva, disciplina bolj šibka; politika bolj neprincipijelna, manj od enotnega temeljnega naziranja vodena kot kje drugje na svetu. V angleških strokovnih organizacijah se je uspešno lahko udeleževal reformist Thomas, kot boljševiško navdahnjena Cook in Pucell, vsi so našli eden poleg drugega prostor in možnost sodelovanja. Tako so si angleški delavci predstavljali, da je mogoče najti internacionalno enotnost tudi brez ozira na principijelne razlike. Načela igrajo v Angliji podrejeno vlogo, realna dnevna vprašanja so prva. Tudi z boljševiki se je angleškemu delavstvu zdelo mogoče sedeti pri eni mizi — dokler ni prišla prva praktična preizkušnja pakta prijateljstva.

Veliki štrajk v premogovnikih je razgibal vse delavske množice Anglije. Najradikalnejši elementi so prišli med delavstvom na površje in

rado se je poslušalo boljševiške agitatorje, ki so govorili o revoluciji. Buržuazija je bila pripravljena, da bojuje do konca odločilni boj. Delavstvo je spoznalo, da se je dalo predaleč zavesti od radikalnih agitatorjev in da ne sme dati velekapitalu možnosti, da ukine v Angliji demokracijo in jo namesti z absolutizmom, ki bi silovito škodoval vsemu delavskemu pokretu. V angleških strokovnih organizacijah je prihajalo iztreženje in rusko radikaliziranje je izgubljalo vedno bolj na simpatijah. Poleg tega je vodilo angleško delavstvo štrajk iz strokovnih, gospodarskih in socialnih vidikov, kar so pa komunisti izrabljali in so hoteli iz strokovnega boja iztisniti politično, revolucionarno gibanje. Končno se je angleškim strokovnim organizacijam zelo zameril zapovedujoči in teroristični nastop ruskega vodstva strokovnih organizacij, ki je neprestano narekoval iz Moskve v London nauke in svoje boljševiške teorije. Angleško delavstvo je spoznalo sedaj, da iz načelnih pogledov ne more iti skupne poti s tretjo internacionalo in da je bolje preje kot pozneje pretrgati vse stike.

Ruski komunisti so se vedno prav radi sklicevali na sodelovanje z angleškim delavstvom. Sedaj so izgubili svoje prijatelje v Angliji. Vedno bolj sami oslajajo, četudi proletarijat vsega sveta dobro čuti, da je nujno potrebna zveza z ruskim delavstvom, ki bo pa mogoča šele tedaj, ko pade na Ruskem sovjetski teror in zavlada demokracija.

Mednarodno združenje za socialno politiko.

Te dni zboruje na Dunaju mednarodno združenje za socialno politiko. Zgodovina združenja nam pokaže, kakšen pomen ima združenje, in kakšne cilje zasleduje.

Prvi kongres je sklical združenje v Zürich leta 1893. in je obrnilo nase pozornost vsega sveta. Na kongresu so se zbrali socialni politiki najrazličnejših svetovnih naziranj in se je s tem napravil eksperiment, katerega uspešen zaključek je bil zelo dvomljiv. Kajti v času, ko se je propagiralo razredna nasprotstva, je bilo zelo riskantno združevati zastopnike nasprotujočih si socialnih in gospodarskih smeri. Eksperiment se je posrečil in je plodonosno vplival v teoriji in praksi. Cilj prvega kongresa je bil, sestaviti odbor, ki naj predstavlja trajno organizacijo mednarodnega združenja za zakonito delavsko zaščito. Ustanovil se je mednarodni delavski urad v Baslu, pod vodstvom Štefana Bauerja. Novoustanovljeno združenje za zaščito pravic delavstva je združevalo štiri skupine: zastopnike znanosti (med temi Philippovich), zastopnike državne birokracije (v. Berlepsch), socialno čuteče podjetnike in zastopnike vseh smeri delavskega pokreta. Poleg teh skupin so se akcij združenja udeleževala zastopstva vseh večjih držav. Vodilni so bili do svetovne vojne v združenju znanstveniki. Združenje za socialno politiko je vzdrževalo v Baslu mednarodni delavski urad in je uspešno sodelovalo pri sklepanju mednarodnih delavskih zaščitnih pogodb.

V istem letu se je poleg združenja za socialno politiko ustanovilo še združenje za pobijanje brezposelnosti, ki je posebno v zapadnih državah napravilo marsikaj koristnega. Poleg tega se je poklical v življenje stalni odbor za socialno zavarovanje, ki je imel v vsaki državi svoje zastopnike in ki je pripravljal in izvedel mednarodne kongrese za socialno zavarovanje. Najvažnejše je pa vsekakor ostalo združenje za socialno politiko s svojo institucijo, mednarodnim delavskim uradom v Baslu.

Svetovna vojna je prekinila delovanje vseh navedenih organizacij za socialno politiko. Takoj po vojni je zgledalo, da je obnovev organizacij

nepotrebna. Mirovna pogodba je namreč predvidevala tako zvano organizacijo dela, na podlagi katere se je ustanovil oficijelni, od držav ustanovljeni mednarodni urad dela v Ženevi, katerega vodstvo je bilo poverjeno Albertu Thomasu. Zasebni delavski urad, katerega vodja je bil Štefan Bauer, je bil potisnjen ob stran in vprašanje je nastalo, če je poleg novega urada dela v Ženevi sploh še potreben. Vodilni možje baselskega urada dela so sklicali leta 1925 v Pragi kongres za socialno politiko, na katerem so se združile vse tri mednarodne organizacije za socialno politiko. Praški kongres je bil nenavadno dobro obiskan. Ugotovil se je program za nadaljnje delo in določilo razmerje do delokroga mednarodnega urada dela v Ženevi. Na kongresu je prevladovalo prepričanje, da je ženevski mednarodni urad dela zelo odvisen od vlad in da potrebuje opore svobodne in neodvisne mednarodne organizacije za socialno politiko, katere naloga je, da potom svojih sekcij v vseh državah pospešuje ratifikacijo od ženevskega urada dela predlaganih mednarodnih pogodb. Poleg tega naj baselski urad za socialno politiko inicijativno vpliva na oficijelni urad dela v Ženevi in ga s pozitivno kritiko obvaruje sterilnosti. Končno se je na praškem kongresu odločilo, da naj bodo v združenju za socialno politiko še naprej zastopane vse smeri socialnih in gospodarskih pogledov na družbo. Za Prago je bil leta 1926 sklican kongres združenja za socialno politiko v Monteux, ki je ponovno dokazal, da je institucija zdrava in življenja sposobna. Zelo važno je bilo na kongresu v Monteuxu razpravljanje o pravu nameščencev. Iz vseh držav so se zbrali na kongresu zastopniki nameščencev, doseglo se je programatično soglasje in mednarodni urad dela v Ženevi je dobil pobudo, da tudi v pogledu nameščencev izvede koristno akcijo.

Na letošnjem kongresu na Dunaju bo mednarodno združenje za socialno politiko razpravljalo o naslednjih problemih: 1.) o delovnem času (prof. Heyde, Kiel); 2.) o mednarodni kontroli brezposelnosti (M. Lazard, Paris); 3. o so-

cijalnih konsekvencah gospodarske racionalizacije (P. Devinat, Ženeva); 4.) o načelih varovanja proti brezposelnosti (H. Fuss, Ženeva); 5.) o socialni skrbi rodbine in materinski zaščiti (prof. Zahn, Monakovo).

Socialni razgled.

Visoke mezde v Zedinjenih državah. Namestnik direktorja Mednarodnega urada dela H. B. Buttler je izdal študijo, ki se bavi z gospodarskimi razmerami v Zedinjenih državah in z mezdami, ki se nudijo delavstvu. Na podlagi točne statistike je ugotovljeno, da je vrednost izgotovljenih produktov v zadnjih desetih letih narasla za 149 odstotkov. Skupni znesek izplačanih mezd je pa narasel celo na 175 odstotkov. Povprečna vrednost letne produkcije na delavca se je zvišala od 3447'84 dolarja na 6892'93 dolarja. Istočasno se je pa zvišal povprečni letni zaslužek delavca od 579'14 dolarja na 1263'63 dolarja. Ako se upošteva v tem razdobju variranje cen za življenske potrebščine, dobimo, da se je zvišala delavčeva kupna moč za 37'1 odstotka. Ugotovljeno je, da se je v obratih z dobro strokovno organizacijo zboljšal življenski položaj delavstva. Rastoče blagostanje ameriškega delavstva povzroča tudi porast delovne zmožnosti. H. B. Buttler piše med drugim: Amerikanski delodajalci so v splošnem mnenja, da imajo visoke mezde ugoden vpliv na veselje do dela, na duh vzajemnega dela in na kupno moč delavstva. Seveda pa amerikanski podjetniki niso prostovoljno, iz lastne inicijative zvišali mezde. Henry Ford je januarja 1914. nenadoma zvišal mezde in določil, da dobi delavec za osemurno delo najmanj pet dolarjev. S tem ukrepom je prekoračil splošno plačilno bazo in je povzročil med svojimi konkurenti nezadovoljstvo. Ford je zvišal mezde, ker se je ravnal po trgovskem načelu, da bodo v bodočnosti povzročile visoke mezde tudi znižanje produkcijskih stroškov. Svojevrstna odločitev veleindustrija Forda je pa ostala osamljena. Splošno povišanje mezd se je izvršilo veliko bolj iz gospodarskih razlogov, kakor pa iz svojevoljne odločitve. Navzlic temu ostane dejstvo, da je zvišanje mezd imelo ugodne posledice, katerih se v splošnem niti pričakovalo ni. Povsod je danes prodrlo naziranje, da so visoke mezde najboljši sredstvo za pospeševanje produkcije in konsuma. Dejstvo, da razpolaga na tisoče delavcev z dohodki preko eksistenčnega minimuma, je imelo za posledico, da se je zvišalo povpraševanje po vseh vrstah izdelkov. Amerikanski podjetniki danes splošno priznavajo, da je politika visokih mezd dobra. Podjetniki niti ne mislijo na to, da znižajo mezde. V potrebi bi se poslužili prej vseh drugih izhodov, preden bi znižali mezde svojega delavstva.

Ukinitev stanovanjskega zakona. S 1. novembrom se naj ukine stanovanjska zaščita; hišni posestniki naj prosto razpolagajo s stanovanji. Dokler ni država poskrbela za zadostno gradnjo stanovanjskih hiš, bi ne smela ukiniti stanovanjske zaščite. Kajti kam naj grede oni reveži, ki bodo 1. novembra postavljeni na cesto? Pa še drugo vprašanje nastaja z ukinitvijo stanovanjske zaščite. Hišni gospodarji zvišujejo najemnine, katerih najemniki pri najboljši volji ne zmorejo. Javnim nameščencem bo morala zvišati država stanarino, privatnim nameščencem in delavcem bodo morali delodajalci zvišati plače in mezde. Povišanje plač in mezd bo pa imelo za posledico podražitev produkcije in s tem podražitev življenskih potrebščin. Lahkomiselna ukinitvev stanovanjske zaščite bo imela nedogledne posledice na gospodarsko in socialno življenje in, kar je važno ugotoviti, le na slabo stran se bodo razvijali pogoji za življenje. Narodna skupščina ne bo mogla iti zavezanih oči preko rešitve stanovanjskega problema. Država bo morala pričeti graditi in bo morala zajeziti zvišanje najemnine.

Politični pregled.

K politični situaciji.

Nedeljske skupščinske volitve so razmerje med strankami nekaj spremenile. Dočim so radikali precej mandatov izgubili,

so Davidovičevi demokrati porasli,

tako da tvorijo sedaj drugo največjo stranko v državi. Spričo novih rezultatov, ki niso popolnoma preobrnilo položaja, je zopet nejasno, kako vlado bomo dobili. Med radikali so v pretežni večini Vukičevićevi vladinovci, ki pravijo, da bo ostala

sedanja vlada do sestanka Narodne skupščine,

nakar računajo, da bo lahko delala dalje v sedanji zvezi radikalov, Davidovičevih demokratov in Spahovih muslimanov. Značilno je, da

o blejski pogodbi s klerikalci ni več govora.

Nada klerikalcev, da pridejo po volitvah v vlado, se je izjalovila, ker jih nihče ne potrebuje in ker jih nihče ne mara. Položaj je še za enkrat nerazčiščen, toda zatrjuje se, da sedanja vlada kakor tudi vlada v zvezi s klerikalci nista mogoči. Zlasti

Davidovičevi demokrati smatrajo nadaljevanje sedanje vlade za nemogoče.

Nasprotje med vladnimi zavezniki radikali in davidovičevci se je med volilnim bojem močno poostrilo, deloma

zaradi volilnega terorja, ki so ga izvajali radikali.

V tem pogledu se kupičijo naravnost strahovite obtožbe proti vladnim radikalom. Za dokaz vladnega terorja je značilna zlasti izjava somborskega velikega župana g. Lukiča, ki priznava, da so se vršile nečuvvene zlorabe. **Volilne kroglice so se kradle in presipale kar na debelo,** in vse to, kakor je izjavil Lukič, po navodilih ministrskega predsednika Vukičevića.

Kakor poročajo zadnje vesti,

se kombinira zveza med davidovičevci in samostojnimi demokrati.

Tej zvezi bi se priključili morda tudi radičevci; toda del demokratov je proti temu, da bi prišel v novo vlado tudi Stepan Radič.

Od zunanjih dogodkov omenjamo, da se **nasilje nad našimi rojaki v Julijski Krajini nadaljuje.** Italijanska oblastva dalje razpuščajo naša društva in groze z ustavitvijo nekaterih naših listov. — V Ženevi se je sestala **razorožitvena komisija Društva narodov** pod predsedstvom češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša.

★

Izmed bolj znanih politikov v zadnji Narodni skupščini niso bili več izvoljeni: hrvatski federalist dr. Albert Bazala, demokrat in bivši najstarejši poslanec Arsenij Lazič, bivši minister dr. Benjamin Šuperina, bivši minister dr. Nikola Nikič, referent finančnega odbora Oton Gavrilović, dr. Voja Janjič, predsednik Narodne skupščine Marko Tričković, dr. Velizar Janković, demokrat Gligorije Božović, radikali dr. Ljuba Popović, Dragiša Leovac, dr. Gušan Grgin, bivši minister dr. Slavko Miletič, bivši ban dr. Ivan Paleček, zemljoradnik Miloš Moskovljevič, demokrat dr. Miloš Radosavljevič, federalist dr. Ladislav Polić, dr. Milovan Žanič, predsednik finančnega odbora dr. Jovan Radonjič, glavni tajnik radikalne stranke dr. Momčilo Ivković (ni kan-

didat), dr. Niko Novaković, Nikola Tomić (Nikac od Rovinja) ter slovenska klerikalca Skoberne, ki sploh ni kandidiral, in Fr. Kremžar, ki pa bo najbrž le prišel do mandata na ta način, da bo dr. Korošec odložil svoj kranjski mandat.

Razkrinkana Rothemerejeva politika. Zadnje tedne se je v svetovnem časopisju veliko razpravljalo o akciji angleškega lorda Rothemereja, ki je zagovarjal revizijo trianonske mirovne pogodbe. Rothemere je predvsem označeval razmejitve med Madžarsko in Češkoslovaško kot skrajno krivično in zahteval, da se velik del Slovaške priključi nazaj Madžarski. Češki listi so vedeli povedati, da si je Rothemere ogledoval razmejitve med Madžarsko in Češkoslovaško v družbi lepe grofice Esterhazy, ki je s svojo ljubeznivostjo znala navdušiti Rothemera za nacionalistične težnje Madžarske. Grofica Esterhazy je bila v vsem uslužna angleškemu lordu. V angleškem delavskem listu «Daily Herald» pa pojasnjuje Walton Newbold še drugo ozadje Rothemerejeve navdušenosti za revizijo trianonske pogodbe. Rothemereju ni po volji, da je Češkoslovaška najela svoje državno posojilo v Zedinjenih državah ameriških. Bolj mu je pri srcu Madžarska, ki je v njegovem listu naznanila, da najame posojilo v nekaterih londonskih bankah, ki so v poslovnih zvezah z Rothemerejem. In še en vzrok je, da si lord Rothemere želi revizijo trianonske mirovne pogodbe. V «Daily Mail» trustu (kjer ima vodilno besedo Rothemere) je v upravnem odboru tudi bivši ogrski državljani Friderik Aleksander Szarvassy. Ta gospod je pa v poslovnih zvezah z največjim kapitalistom kemične industrije v Angliji, Alfredom Mondom; oba pa imata velik vpliv na Donavsko parobrodno družbo v Budimpešti. Rothemerejevima prijateljema Mondu in Szarvassyju pa sedaj ne gre v poslovne račune, da je po trianonski pogodbi meja med Češkoslovaško in Madžarsko taka, da je glavni del bivšega ogrskega Rudskega pogorja sedaj v oni Češkoslovaški, v kateri je angažiran ameriški kapital. V Rudskem pogorju so bogati zakladi nikla. Na svetu je pa zelo malo nikla. Petindvajset odstotkov svetovne produkcije nikla je v posesti Nikel-Corporation of America in angleške Mond and Nikel-Company. Sedaj prihaja člankar «Daily Herald» do zaključka: Alfred Mond in Szarvassy delata lepe kupčije pri Donavski parobrodni družbi v Budimpešti. Szarvassy in lord Rothemere sta poslovna prijatelja v «Daily Mail» trustu. Mond bi rad imel nikel madžarskega Rudskega pogorja, ki pa je danes na češkoslovaškem ozemlju in s tem obenem v taboru ameriške konkurence, ki producira nikel. Če bi se na novo uredilo razmejitve med Češkoslovaško in Madžarsko, bi pa prišel češki nikel iz območja Amerike pod vpliv Anglije in seveda v eksploatacijo velekapitalistične družbe Szarvassy-Mond-Rothemere. Brez dvoma nima vse to nobenega opravka z nacionalno pravičnostjo, s samoodločbo narodov, z zatiranjem narodnih manjšin, ampak je Rothemerejeva gonja proti trianonski mirovni pogodbi le izliv velekapitalistične pohlepnosti. Rothemere hoče češki nikel in hoče še večje profite od Donavske parobrodne družbe in pri tej svoji umazani želji prav nič ne pomišlja, da ruši svetovni mir in izziva vojne zapletljaje. Rothemerejeva akcija za Madžarsko je do nagote razkrinkana, angleški lord stoji na sramotnem odru vsega sveta in upravičeno zasluži zaničevanje vseh poštenih ljudi.

Ali ste že poravnali naročnino?

Narodno-strokovna zveza.

Volilec! Izvrševalni odbor NSZ se tem potom zahvaljuje vsemu članstvu, ki je ob teh volitvah sodelovalo in pripomoglo Naprednemu bloku do častnega volilnega izida. Tovariši, jačajmo svoje vrste, da bo prihodnja zmaga še častnejša.

Vsem podružnicam. Ponovno prosimo vse podružnice, da nam čimprej pošljejo odgovore na okrožnico glede predavanj. Po določenem terminu se ne bo mogoče ozirati na posamezne želje. Storitite tedaj svojo dolžnost in odgovorite takoj.

Medvode. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Medvodah sklicuje za v nedeljo 18. t. m. ob

9. uri dopoldne v prostorih tov. Detele članski sestanek, na katerem bo poročal tov. Kravos iz Ljubljane. Prosim vse člane, da pridejo sigurno in točno. — **P r e d s e d n i k.**

Slovenjgradec. V zadnjem času se širijo vesti, da bo tukajšnja tovarna meril ustavila obrat. S tem bi bilo postavljenih na cesto 35 delavcev, kar bi pomenjalo za Slovenjgradec katastrofo. Narodno-strokovna zveza je potom Delavske zbornice podvzela vse korake, da se to, če le mogoče, prepreči.

★

Tedenske vesti.

* **Huda izguba naše vojne mornarice.** Te dni se je ponesrečila v bližini Malte jugoslovenska vojna ladja «Hvar», ki je bila na potu v Anglijo. Ladja je nasedla na pečino in se je tako poškodovala, da je čez nekaj ur izginila pod vodo. Posadka se je rešila.

* **Grda fašistična nasilja nad našimi rojaki v Julijski Krajini.** Italijanska oblastva v zaslužjeni Julijski Krajini ne prenehajo z najnesramnejšim in najbrezobzirnejšim nasiljem nad našimi rojaki. Začela so kar po vrsti in brez vsakega povoda razpuščati slovenska društva (čitalnica, pevsko društva itd.) ter premeščati slovenske učitelje v notranjost Italije. Jasno je, da hočejo udušiti med našimi rojaki poleg šol tudi vsako zasebno organizacijo, ki količkaj diši po slovenstvu. Naši zaslužjeni rojaki naj nikar ne obupujejo, ker bo čas povračila prišel prej ali slej.

* **Vozne olajšave za obiskovalce in razstavljalce pokrajinske razstave «Ljubljana v jeseni».** Prometno ministrstvo je dovolilo za obiskovalce razstave «Ljubljana v jeseni», ki se bo otvorila v soboto 17. t. m. ter bo trajala do 26. t. m., iste ugodnosti kakor za velesojem, in sicer: 50odstotni popust na vseh osebnih in brzih vlakih (razen SOE) z razstavno legitimacijo, za blagovni promet pa tudi 50odstotni popust.

* **Zbirališče revije slovenskih narodnih noš** bo v nedeljo 18. t. m. točno ob pol 3. uri popoldne na velesojem pred paviljonom «K». Ker je prijavljenih že čez 400 noš, nadalje jezdec, vozovi, veliko število skupin in ker je prijavljen že tudi velik dotok obiskovalcev iz vse Slovenije in Hrvaške, bo naval velikanski in zato prosimo občinstvo, da se strogo pokorava rediteljem. — Ljubljana še nikdar ni videla toliko krasnih narodnih noš, kakor jih bo to pot. Opozorjamo zlasti na beneško narodno nošo, nadalje na tržaško, belokranjsko, gorenjsko, kočevsko in druge. — S sejmsko legitimacijo je polovična vožnja.

* **Duhovniška agitacija v cerkvi.** Iz št. Ilja pri Velenju poročajo, da je tamošnji župnik v nedeljo pred volitvami po končani pridigi javno s prižnice pozval moše: «V nedeljo pa vrzite svoje kroglice v prvo skrinjico!» Takih in podobnih dogodkov je bilo več v Sloveniji, kar dokazuje, kako nujno potreben je kanceliparagraf, ki naj prepreči zlorabe vere in cerkve.

* **Novo postajališče nad Mariborom.** V začetku prihodnjega meseca bo otvorjeno postajališče Cerknica med Pesnico in št. Iljem. Poslopje je že dograjeno. Če ne bo nobenih zaprek se bo vršila slovesna otvoritev prve dni oktobra. Obstajali pa bodo tu le lokalni vlaki.

* **Nečuvno postopanje dolnjelendavskega gerenta pri volitvah.** Kakor poročajo iz Dolnje Lendave, je tamošnji gerent Szabo protizakonito nastopal pri nedeljskih volitvah na volišču, kjer je pred volilnim lokalom med volilci agitiral za radikalno stranko, jih potem spremljal na volišče ter tam poslušal, če so res vrgli kroglice v radikalno skrinjo. Vsi člani volilnega odbora so proti

temu nastopanju radikalnega eksponenta protestirali pri volilnem komisarju sodniku Tomšiču, toda brezuspešno. Poslanec dr. Pivko je takoj, ko je zaznal za to kršenje zakona, stopil k velikemu županu in zahteval odpomoč napram temu volilnemu nasilju. Veliki župan je odredil, da se je moral gerent Szabo odstraniti in volilni komisar napraviti zapisnik. Zadevo bo obravnaval glavni volilni odbor.

* **Strašna poplava v Poljanski in Selški dolini, v kranjski okolici in v Savinjski dolini.** V noči od 11. na 12. t. m. se je nad Blegašcem in Poreznom utrgal oblak in ogromna množina vode se je razlila po Selski in Poljanski dolini. Deroči valovi so razdirali jezove in mostove ter odnesli na več krajih cesto. Razen tega je odnašala voda les in razne poljske pridelke ter razdejala več žag. Ponekod so se ljudje komaj rešili pred smrtjo v valovih. Zlasti strašen je pogled na Selško dolino. Komaj je bila škoda po lanski poplavni katastrofi malo popravljena, že je prišla nova nesreča, tako da ljudstvo obupuje in s strahom gleda v bodočnost. Hude poplave so bile tudi v kranjski okolici, vendar večjih katastrof ni bilo. Velikanska poplava je zadela tudi Savinjsko dolino in širšo okolico Celja. Po nedeljskem deževju so Savinja in razni potoki proti jutru v ponedeljek močno narasli ter se razlili čez bregove. Savinja je odnesla več mostov in porušila več jezov, odnašala les in ponekod udrila v hiše. Tudi ceste so deroči valovi odnesli ponekod. Celjski park je popolnoma uničen. Škoda, ki so jo povzročile te poplave, znaša mnoge milijone in je potrebna nujna pomoč.

* **Mali prater na pokrajinski razstavi «Ljubljana v jeseni».** Ljubljanske obiskovalce kakor tudi podeželsko občinstvo se je lansko leto na jesenski razstavi zelo zabavalo z gugalnicami, vrtiljaki, tobogani, hipodromi itd. Občinstvo je kmalu označilo ta del razstavišča za «Mali prater». Uprava Ljubljanskega velesojem bo na letošnji pokrajinski razstavi «Ljubljana v jeseni» (17. do 26. t. m.) ta del sejmišča še izpopolnila, kar bo gotovo v splošno zadovoljstvo in veselje obiskovalcev, mladih in starih.

* **Poštni poduradnik Bratož izpuščen iz zapore.** Kakor je znano, se je nahajal v preiskovalnem zaporu v Ljubljani poduradnik g. Fran Bratož, ki je spremljal kočevski poštni voz, na katerega se je izvršil roparski napad. Državno pravdnništvo se je prepričalo v Bratoževi nedolžnosti in ga je izpustilo v svobodo.

* **Huda nesreča v tvornici.** V opekarni Derwuschek v Lajterspergu pri Mariboru je zaposlenih več komaj šoli odraslih deklet. Te dni je 14letna Katarina Malkova prišla z levo roko v stroj, ki ji je roko popolnoma zmečkal. Mislimo, da so otroci za opasnejša dela neprimerni.

* **Visoka starost.** V Novem Sadu je umrl 104 leta star Sava Savkov. Do zadnjih dni življenja je bil mož vedno zdrav. Rojen je bil leta 1823. in je bil od mladosti do smrti ovčji pastir. Savkov

pa ni bil najstarejši prebivalec v Novem Sadu. Najvišjo starost je dosegla gospa Josipina Bar-tova, ki je stara 108 let in je še vedno zdrava.

* **Skoro vsa vas pogorela.** Predzadnji ponedeljek ponoči je v vasi Crni lug pri Delnicah na nepojasnen način nastal požar, ki je v kratkem času zavzel velik obseg. Plamen je objel in uničil dvajset poslopij. Le velikemu naporu gasilcev in žandarmerije se je zahvaliti, da ni vsa vas postala žrtev požara.

* **Požar.** V torek 13. t. m. je nastal v tvornici Pyrola v Zavodni pri Celju požar. Ker obstoja tvornica iz lesenih objektov ter vsebuje mnogo gorljivega materiala, je obstojala velika nevarnost, da zapadejo plamenom vse barake. Celjskemu gasilnemu društvu, ki je bilo takoj na mestu požara, se je posrečilo v kratkem času cgenj omejiti, tako da je gorela samo ena lesena baraka.

* **Huda nesreča na Pohorju.** Te dni je hlapec pašniške zadruge na Glažuti nad Rušami 25letni Anton Viher vozil plohe. Med vožnjo so se mu splašili konji in zdirjali po hribu navzdol. Viher je prišel pod zavrta kolesa in so ga konji vlekli več metrov pod vozom za seboj. Pripeljali so ga v mariborsko bolnico. Njegovo stanje je zelo nevarno.

* **Požar v Drenoveu pri Šoštanjju.** Pišejo nam: V torek 6. t. m. zjutraj ob pol štirih je na do sedaj še nepojasnen način nastal ogenj v hiši posestnika Jožeta Erjavca. Zgorela je hiša z vso opravo, obleko in živčnem. Prizadeti ima občutno škodo, posebno ker ni bil prav nič zavarovan. Nerazumljivo je, da vlada po deželi glede zavarovanja še taka brezbriznost.

* **Policijska ura ob priliki letošnje pokrajinske razstave v Ljubljani.** Veliki župan ljubljanske oblasti je dovolil podaljšanje policijske ure do ene zjutraj za vse restavracije, gostilne, kavarne in okrepčevalnice v ograjenem prostoru sejmišča za čas letošnje pokrajinske razstave.

* **Planinski orel napadel petletnega fantka.** Nedavno se je pri Sv. Petru pod Svetimi gorami pojavil redek gost. V Srebrniku so prebivalci ugledali visoko v zraku krožiti velikansko ptico. Nankrat pa so bistre oči velikanske ptice ugledale na zemlji plen in žival se je pognala iz višine k hiši posestnika Josipa Juraka, kjer se je na trati igral njegov petletni sinček. Videti je bilo, da se velika ptica hoče lotiti ničesar hudega slutečega otroka. K sreči se je v bližini nahajal otrokov oče, ki je takoj uvidel pretečo nevarnost. Skočil je po puško, pomeril in ustrelil krvolečnega gosta. Ustreljena orjaška ptica je planinski orel, ki je po značnih višinah zabredel v naše vinorodne kraje. Žival je bila jako izstradana, pa je kljub temu tehtala še 8 kg ter merila z razpetimi perutmi 2 m 60 cm.

* **Petelin izključal oko.** Čudna nezgoda se je pripetila nekemu hrvaškemu kmetu. Doma je odganjal kokoši, pri čemer se je star petelin zakadil v njega in mu izključal desno oko, ki mu je steklo. V jezi je kmet petelina na mestu ubil, sam pa je moral iskati pomoči v bolnici.

* **Zopet zastrupljenje z gobami.** Pri Sv. Ani na Krembergu je umrla te dni tamošnja učiteljica gospa Mira Seifridova. Prejšnjega dne je njena obitelj jedla gobe, ki so jih imeli za sivke. Naslednjega dne ji je postalo slabo in je proti popoldnevu izdihnila. Tudi vsi ostali člani družine so nevarno oboleli in so jih morali prepeljati v bolnico. Pokojnica je bila splošno priljubljena in zapušča moža ter štiri nepreskrbljene otroke.

* **Rojstna hiša Andežčkovega Jožeta zgorela.** Iz Krašnje nam pišejo: Predzadnje nedelje je pogorela do tal hiša pri Gmajnarju, rojstna hiša pisatelja Andežčkovega Jožeta - Podmiljščaka. Vzrok ognju ni znan. Škoda znaša nad 50.000 Din. Zavarovana je bila hiša za 45.000 Din. Zgorel je tudi en konj. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Lukovice, ki so pomagali, kar se je dalo pomagati.

* **Zverinski zločinec.** V vasi Lačaraku pri Mitrovici se je te dni odigrala strašna družinska drama. 50letni kmet Janković je živel v stalnem prepiru s svojim sinom. Te dni sta se oče in sin zaradi nekkih malenkosti zopet sprla. Očeta je med preprirom popadla taka besnost, da je pograbil na mizi ležeči nož in razparal sinu trebuh. Sin se je z groznim krikom ves okrvavljen zgrudil na tla. Očetu to še ni bilo dovolj. Z živalsko besnostjo se je vrgel na nezavestnega sina in mu iz prsi izrezal srce. S sinovim srcem v roki je odšel na dvorišče, kjer je bila zaposlena njegova žena, pred katero je vrgel sinovo srce. Uboga mati se je takoj onesvestila. Podivjano zver v človeški podobi so zaprli in izročili sodišču.

* **Poljske tatvine na Dolenjskem.** V novomeškem okraju, zlasti v občinah Mirni in St. Rupertu, so se v zadnjem času zelo razširile poljske tatvine. Tatovi krađejo krompir, turščico in druge poljske sadove.

* **Najugodnejši nakup izbranega namiznega sadja** bo nudila sadna razstava ob priliki letošnje pokrajinske razstave «Ljubljana v jeseni» od 17. do 26. t. m. Najrazličnejše vzorčno sadje bo razstavljeno v ameriških zabojih po 25 kg.

* **Okradena natakarija.** Natakariji Frančiški Reboljevi iz Trzina se je te dni pridružil med vožnjo od Zagreba do Ljubljane neznan mlajši moški in jo pričel zabavati. Na vožnji od Brežic do Trbovelj je Reboljeva nekoliko zadremala in neznan možak ji je iz ročne torbice ukradel 1500 dinarjev gotovine.

* **Pazite na deco.** Iz Trbovelj pišejo: Pred kratkim je plezal neki 12leten deček po skalah in padel kakih 15 m globoko. K sreči se ni hudo poškodoval. Otroci v Trbovljah in najbrže tudi drugod imajo grdo navado, da se obešajo na vozove in druga vozila. Nekaj nesreč se je že zgodilo. Starši, pazite na otroke!

* **Napad si je izmislil.** Krojač France v Ljubljani je prijavi policiji, da so ga ponoči napadli v Rožni dolini neznan ljudje in ga do krvi pretepli. Policija je šla na delo in je dognala, da mora biti Francetovo pripovedovanje o napadu izmišljeno. France je res bil nekoliko potolčen, toda njegove rane izvirajo najbrže odtod, ker je dvakrat padel pod klop, na katero sta ga položila dva stražnika, ki sta ga našla na cesti v vinjenem stanju.

* **Iz maščevalnosti nož v hrbet.** Rudar Anton Tome je pozno v noči korakal preko litijskega mostu, kjer mu je prišel nasproti Rajmund Škofic, ki je pri vsakem koraku zastokal. Tom je spraševal Tomica, kaj mu je. Ta pa ni dal nikakega jasnega odgovora. Boječ se, da se bo Škofic zgrudil, ga je Tome prijel, pri tem pa je opazil, da tiči Škoficu v hrbtu zasajen nož, iz rane pa je curljala kri. Tome je Škoficu takoj izdrl nož iz hrbta, ranjenca pa odvedel k zdravniku dr. Premrovu. Obveščeno orožništvo je od napadenega Škofica dobilo naslednje podatke: «Svojo zaročenko sem spremljal do Dekliškega doma. Ko sva se poslovila, sem opazil v temi neznano moško postavu, ki mi je sledila na poti od hiše do glavne ceste. Nekaj korakov, preden sem stopil na glavno cesto, sem zaslišal žvižg in tedaj me je nekdo močno sunil z ostrim predmetom v hrbet. Začutil sem, da sem ranjen, zato sem se namenil, da o dogodku obvestim orožništvo. Med poljo me je srečal Tome, ki mi je izdrl iz rane nož ter me odvedel k zdravniku.» Na vprašanje, ako koga sumi napada, je izjavil Škofic, da ne sumi prav nikogar. Orožništvo je takoj pričelo s poizvedovanjem o lastniku noža. Končno se je le dognalo, da utegne bit lastnik noža predilniški delavec Jože Selan. Ta je sprva zanikal, da nima s skrivnostnim napadom prav nič opravka, končno pa se je udal ter priznal krivdo. Selana, ki je izvršil grd zločin iz fantovske maščevalnosti, so oddali v nadaljnje postopanje litijskemu okrajnemu sodišču.

Pogovor o tem in onem.

Pri nabiranju gob je potrebna previdnost.

Zadnje dni sta se v ljubljanski okolici zastrupili dve rodbini z gobami. Dva zastrupljena sta celo umrla. Kakor pripovedujejo nesrečniki, so jedli nekakšne belkaste gobe, ki so jih nabrali na Rožniku ter so jih smatrali za kukmake (šampinjone). Skoro gotovo so bile usodne gobe strupeni kukmak ali krompirjevka.

Le zelo površen nabiralec more zamenjati to zelo nevarno gobo z užitnim kukmakom ali šampinjonom. Užitni kukmaki so prvovrstne gobe Evrope, in sicer obstajajo: 1.) poljski kukmak, 2.) travniški kukmak in 3.) gozdni kukmak. Vse tri vrste so pod klobukom lepo rožnate, na starost pa čokoladne barve. Strupeni kukmaki pa so pod klobukom vedno beli. Strupeni kukmaki imajo po vrhu klobuka kožnate krpice kakor navadna mušnica. Seveda lahke dež krpe tudi izpere, zato je merodajna barva pod klobukom. Nadaljnji vidni znak za strupene kukmake je, da imajo pri tleh liki hruška odebeleni kocen v kožnati lupini, dočim imajo užitni kukmaki povsod enako debel kocen brez kožnate lupine pri tleh.

Užitni kukmaki so v ljubljanski okolici sploh zelo redki, posebno redko se dobe v gozdih, kvečjemu na travnikih, pašnikih in ob njivah, dočim so strupeni kukmaki predvsem v gozdih, a to od rane spomladi do pozne jeseni.

Strupeni kukmak je najstrupenejša goba, posebno zato, ker začne strup delovati šele 10 do 20 ur po zaužitju, ko se je strup razlezel že po vseh žilah. Pri drugih strupenih gobah se znaki zastrupljenja javijo kmalu po zaužitju, zato so protisredstva možna.

Znaki zastrupljenja po gobah so nasiednji: Po zaužitju strupene gobe začuti bolnik, da ga v grlu peče in praska. Iste občutke ima tudi v želodec. Bolnika obhajajo slabosti, omotica, meglite pred očmi. Kmalu začne bljuvati, trpi hudo žejo. Ako se želodec pravi čas ne izprazni, nastopijo srčni krči in človek je izgubljen.

Čim nastopijo znaki zastrupljenja, naj bolnik pije mnogo mrzle vode ali sladkega mleka, da se strup v želodec razredči, oziroma da se želodec izprazni. Bolnik naj vzame tudi kako odvajalno sredstvo (ricinovo olje). Ko se je želodec izpraznil, naj se mu devajo na trebuh topli obkladki. Seveda mora takoj v posteljo ter se naj mu pomagati s čaji in odejami, da se začne potiti, nakar ga je treba urzlo drgniti. Vsekakor pa je treba čimprej poklicati zdravnika.

Vsak tak nesrečni primer povzroči nove bojazni pred uživanjem gob. Bojazen pa je pretirana. V naših krajih imamo nad 100 vrst užitnih gob, strupenih pa je samo pet do šest vrst. Popolnoma zanesljivih znakov za strupene gobe sploh ni, temveč se je treba učiti razlikovanja. Navadno pa imajo strupene ali neuzitne gobe zoprno, zatohel duh in pekoč ali grenak okus, a baš pri zgoraj imenovani najnevarnejši gobi teh znakov ni. Strupeni kukmak diši nekoliko po sirovem krompirju, a tuži okus ni neprijeten.

Opetovano se je že poudarjalo, da se lahko zastrupimo, oziroma si pokvarimo prebavila tudi z najboljšimi gobami, ako so prestare, ako so videli sicer še mlade in jedre, a so že bilc predolgo nabrane, ako uživamo pestano ali pogreto gobjo jed. Ako je goba več kakor 48 ur očtrgana, naj se ne porablja za sveže jed, temveč naj se kvečjemu posuši. Lahko zastrupljenje se je pripetilo že celo z jurčki (gobanjami), ker so prišle na trg šele več dni potem, ko so bili nabrani. To se zgodi posebno takrat, ko so gobe v gozdu še redke. Nabiralki se ne izplača, da bi nesla par gobic v mesto na trg, temveč jih drugi, tretji, četrti dan še zraven nabere. Take gobe so sveže pripravljene vsekakor škodljive. Tržni organi bi

morali poznati take prestare gobe. Ako se klobuk uda pod lahnim pritiskom prsta, ako se dá z jurčka z lahkoto odlupiti vrhnja kožica, so gobe prestare.

Nekatere sicer prav okusne gobe, na primer smrčki (mavrohi) in hrčki, vsebujejo strup; zato se morajo prekuhati in se mora voda odliči. Tako zvani prstki ali medvedje tačke imajo ostro kislino v vršičkih in je zato treba vršičke postriči.

Kdor gobe nabira, jih mora dobro poznati. Previdnost je vedno na mestu.

★

× **Angleško letalo na poletu v Ameriko izgubljeno.** V zadnjem času je zopet več letal poizkusilo poleteti iz Evrope preko morja v Ameriko. Dve nemški letali sta se moral na morju zaradi silnih viharjev vrniti. Te dni je poizkusilo polet v Ameriko angleško letalo «Sv. Rafael». Od takrat je preteklo že več dni, a o letalu ni ne duha ne sluha. Letalo so na morju zajeli silni viharji in se je nedvomno ponesrečilo. Po tolikih poizkusih se polet letal iz Evrope v Ameriko došlej še ni posrečil, dočim je že prvi tak polet iz Amerike v Evropo popolnoma uspel in je Američan Lindbergh, kakor je znano, priletel v Pariz brez vsakih nepravil.

× **Strupena vrsta pajkov.** V Kaliforniji živi neka vrsta pajkov, katerim je ljudstvo dalo ime «črna vdova». Pajki so silno strupeni in njihov pik povzroča v večini primerov smrt v 24 urah. V bolnišnicah je pomrlo več ljudi in se je pri prvih primerih mislilo na drugovrstno zastrupljenje krvi. Šele ponovni primeri so dokazali, da so povod nagle smrti strašni črni pajki.

× **Od čevljarja do škofa.** David Williams je bil čevljar v Lampetru na Angleškem. Vsako prsto minuto je porabil za učenje in karkoli si je odtrgal od skromnega zaslužka, je izdal za knjige. S pridnostjo in vztrajnostjo si je prihranil toliko, da je mogel na srednje šole in končno celo na sloveče vseučilišče v Oxfordu. Pozneje se je posvetil bogoslovju ter bil poslan v Kanado, kjer je sedaj imenovan za nadškofa.

× **Zdravnik kot železniški ropar.** Veletrgovec s svilo Jonescu iz Budimpešte je prijavi budimpeštanski policiji, da je potoval skupaj z dr. Szekeresom iz Budimpešte na Rumunsko. Spotoma ga je zdravnik v kupeju z nekim uspalnim sredstvom omamila, ga nato oropal in mu poleg večje vsote denarja ukradel razne listine in tovrstne liste. S temi listinami je nato na carinskem uradu v Budimpešti dvignil njegovo blago in ga prodal po smešno nizkih cenah. Policija je ugotovila, da so trgovčeve navedbe resnične in je začela iskati zdravnika. Možu se postala lla prevroča in je pobegnil iz Budimpešte v Temešvar, kjer so ga prijeli. Dr. Szekeres je rop brez nadaljnega priznal. Priznal je tudi, da je blago dvignil in prodal. Izročili so ga sodišču.

**Sledeče srečke, kupljene pri
Zadružni hranilnici
r. z. z o. z.
v Ljubljani, Sv. Petra cesta 19
so bile izžrebane:**

Po Din 1000: št. 40.595, 71.879, 99.581, 110.717.
Po Din 400: št. 120.194, 20.252, 34.093, 58.031,
70.223, 70.277, 87.120, 110.732, 122.764, 14.115,
76.731, 15.457, 15.471, 15.472, 15.474, 15.499,
30.901, 30.915, 30.924, 40.534, 53.490, 76.638,
91.709, 8.060, 8.068, 9.717, 9.763, 11.527, 11.586,
11.592, 23.468, 34.127, 34.130, 34.134, 47.704,
47.740, 47.784, 48.573, 60.844, 70.223, 70.277,
71.825, 71.830, 83.269, 86.372, 96.926, 96.985,
96.997, 110.154, 111.169, 71.825, 71.830, 73.660,
82.505.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

«Ob vsakem času sem vam na razpolago,» pristiavi Alfred strastno, «gospodična Burke, izvolite le razpolagati z menoj kakor vam drago.»

«Zdravstvujte, gospod Thoms!» šepne Maggija ter se zapeljivo ozre vanj.

Tudi sedaj mu ne seže v roko, marveč smukne naglo odtod ter stopi v bližnjo hišo. Alfred nepremično gleda za ljubko postavo, dokler ne zgine njegovim očem.

«To je res prava osvojitvev,» reče z izrazom zmagošlavja na obrazu, ko se počasnih korakov napoti proti domu. «Tega si danes niti v sanjah nisem predstavljal, da si bom osvojil tako lepo deklico. Kajti moja je, tako hitro je ne izpustim zopet iz svojih rok. Res, prava sreča, da je to res dražestno bitje šele kratek čas v Londonu, kaj kmalu bi mi jo kdo drug prevzel. Srečo je treba imeti. Z Lizo Evans sem imei pač smolo in z Maudo Hopkins še večjo, toda za vse, kar sem do sedaj izdal, me bo bogato odškodovala lepa Maggija Burke. Oči ima kot diamante, to je pravi biser, in pa ta njena stasita postava in njene res plemenite oblike!»

Alfred bi bil brez dvoma popolnoma drugačnih misli, če bi bil svojo domnevno tako lahko priborjeno osvojitvev še dalje opazoval. Kajti Maggija je komaj dobro zaprla vrata svoje sobe za seboj, ko je takoj potrkala na zvezna vrata sosedne sobe ter obenem porinila zaporo nazaj.

Bill stopi takoj nato v njeno sobo.

«Danes zvečer ob osmih pride semkaj,» nagovori Maggija vstopivšega Billa z veliko naglico. «Obvestite o tem sigurno Jima, da pride istotako semkaj.»

Bill prikima.

«Izvrstno, gospodična, se bo zgodilo. Torej vam je vendar uspelo, da ste govorili z lopovskim pustolovcem! No, mož s krinko bo res vesel vašega uspeha. In tudi jaz sem naravnost vesel, da končno le dobimo lopova v svoje roke. Kajti odkrito priznavam, mnogo raje sem na naši podmornici ali v Whitechaplu kot tukaj.»

Maggija mu živahno pritrjuje.

«Da prav imate, Bill. Toda svojo nalogo smo morali dokončati, kajti ta nestvor se mora sedaj napraviti za vedno neškodljiv.»

«V njegovi koži bi sedaj ne bil rad. Jack je naravnost divji nanj, zlasti še, ko je zvedel, da je lopov včeraj ubogo, prevarano Lizo Evans pretepel še z bičem.»

«Ali je bil zelo jezen?» vpraša deklica z vnelom.

«Saj sami veste, gospodična, kako zna zagonetni mož obvladati samega sebe,» odvrne Bill s pomembno gesto. «Jaz sem ga le redkokdaj videl, kadar je vzkipela v njem jeza z vso silo na dan, toda vselej sem se takrat tresel po vsem telesu. Nudil je naravnost grozen pogled. Toda včeraj ni črnil nobene besede, le njegove demonske oči so žarele, takrat pa sem vedel dovolj. Dičnemu gospodu Bellu bije zadnja ura.»

«No, kaj je pa z Lizo Evans?» vpraša Maggija. Bill se namuzne.

«Oh, uboga deklica ima sedaj zopet veselje do življenja. Pojutrišnjem odpotuje z materjo k svoji prijateljici Emi, in Jack je že tudi — kot vedno — vse potrebno ukrenil, da obema ne bo ničesar primanjkovalo. Majhna Liza bo tudi enkrat še srečna, morda šele čez nekaj let, toda na preteklost bo slednjič le pozabila.»

Maggija stisne svojo roko na valujoče prsi.

«Jaz ne!» reče s hripavim glasom.

«O tudi, gospodična Burke,» odvrne Bill tolažilno, «tudi vi boste pozneje drugih misli. Tudi vam napoči kmalu čas, ko boste bogato odškodovani za vse, kar ste pretrpeli.»

«Jaz — mislite?» reče deklica z otožnim glasom.

«No, o tem sem trdno uverjen. Kdor je tako lep, kot vi, gospodična, ta ima dovolj izbire. O tem imam svoje misli, toda boljše, da ne govorim.»

Maggija se naglo obrne. Ni bilo prvokrat, da je Bill svoje besede usmeril na ta predmet. Lepi deklici je dostikrat že dal dovolj jasno razumeti, da je trdno prepričan, da bo možu s krinko nadomestilo zgubljeno nevesto. Nikdar ni Maggija nato črnila niti besede. Tudi danes je molčala. Toda v njeni notranjščini so se bojevala kar najbolj nasprotna čustva. Ali je pa tudi vredna ljubezni groznega moža? Morda! Toda ne, tega ne more verovati, vsaj sedaj še ne...

Predvsem mora postati strašnemu možu nepogrešljiva, zvesta tovarišica in pomočnica, dokler brez nje sploh ne bo mogel biti. In čim se šele to uresniči, potem šele je podana možnost, da se izpolni njena tako gojena srčna želja.

Oh, če bi jo potem res ljubil! Še nikdar ni bil mož tako ljubljen kot bi ona vračala svojo ljubezen strašnemu možu.

Vsaka misel, vsak pogled, vsak dih naj bi veljal njemu, njemu, katerega skoro časti kot malikovalci svoje bogove. Uboga Maggija!

Grob — brez imena.

Mož s krinko je sedaj živel pravo samotarsko življenje. Skoro nikdar ni odšel iz hiše na zapadnem obrežju, in če jo je kdaj zapustil, je storil le tedaj, kadar je odšel v svojo hišo v mestu, da govori s svojim starim, zvestim služabnikom. Poizvedovanja za Alfredom in skrb za zapeliane deklice je zagonetni mož skoro domala prepustil svojim ljudem. V njem je živela sedaj edinole misel, ki se je vedno znova vračala:

«Grob svoje Ellene hočem in moram najti!»

Dan je imel z večjim številom tovarišev nalogo, da reši to zagonetko.

Nekega večera že ob precej pozni uri potrkala Dan z nenavadno naglico na vrata poleg sobe, v kateri je bival njegov grozni gospodar. Ko stopi v sobo, ga mož s krinko mrko pogleda ter kratko vpraša:

«Našel?»

«Ni izključeno, vaša milost. Na zapadnem pokopališču je bila pokopana mlada deklica, za katere ime nihče ne vé. Dan pokopa se njema z dnevom, ki ste mi ga vi označili.»

Mož s krinko skoči pokonci.

«Grob brez imena, Jim? Nemogoče!»

«In vendar je res, vaša milost. Zadeva z grobom je nekaj prav posebnega.»

«Povej torej, kar veš!»

«Grobjarju sem stisnil precejšnjo vsoto med prste, in nato mi je vso skrivnost zaupal. Dejstvo je, da je bila v ta grob položena mlada deklica, za katere ime nikdo ne vé. V grobarjevi knjigi je pokopana označena kot nepoznana.»

«Kaj pa je oblast k temu rekla?»

«Zdi se, da ni pokopu delala nobenih ovir.»

Zagonetni mož mrko štrli v tla.

«Dobro, Dan. Sam bom šel s teboj na zapadno pokopališče. Dozdeva se mi, kot da mi imaš še nekaj povedati.»

«Seveda, gospod, videli smo obe Španjolki.»

«Kaj? To mi šele sedaj poveš? — Kje se nahajata? Govori, vsaka sekunda je dragocena!»

Na Danovem obrazu je opaziti zadrego.

«Sedeli sta v elegantni ekvipaži, in četudi sem se z Bobom takoj vsedel na voz, nama vendar ni uspelo, da bi dohitela iskre konje zasledovanih Španjolk. Zginili sta nama izpred oči in ne veva, kje se že tako dolgo iskani pustolovki zadržujeta.»

Mož s krinko udari močno z nogo ob tla.

«Sem si mislil. Tu se nahajata — obe. In zopet sta zginili, zopet ušli. Ravno tako se mi zdi kot da čuva nad tema propalicama demonska sila.»

Zagonetni mož je sedaj popolnoma izpremenjen. Gotovost, da se nahaja ona zverinska ženska, ki je na takšen nepopisljiv način mučila njegovo Elleno, v njegovi bližini, mu je znova dala vso njegovo prejšnjo energijo. Strast po maščevanju ga je nenadoma vsega prevzela. V tej strasti zamre v njem celo misel na grob. Terezo in Manuelo hoče in mora grozno kaznovati za vse zločine in gorje, ki sta mu ga prizadejali.

Trenutek se štrli pred se. Potem pa dá Danu z običajnim hladnim mirom svoja navodila.

«Dan, zaenkrat prevzameš vodstvo vseh ljudi, ki jih moraš v dveh urah zbobnati skupaj. Z njimi opazuj okolico, kjer si videl obe Španjolki. Znano ti je itak, kako nagrado dobi tisti, ki ju zgrabi. To ti menda zadostuje.»

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Roparski napad.

Ropar je napadel trgovca Izaka Roženkranca z besedami: «Denar ali življenje!»

«Jaz vam dam denar,» je rekel Izak. «če ugodite moji prošnji, gospod ropar. Moja žena ne bo verjela, da sem bil oropan, če ne napravite s strelom luknje skozi moj klobuk.»

Ropar je prošnji ugodil, a Izak je dalje prosil: «Še skozi hlače!»

Ko je ropar ustrelil v hlače, je moral prestreliti še suktnjo in nazadnje je Izak zahteval od njega še strel skozi robec. Tedaj pa je ropar izjavil, da mu je zmanjkalo streliva.

«Obžalujem,» je menil Izak, «potem vam pa denarja ne morem dati...»

Hrepenišči devici.

Nada: «Nocoj se ti je moralo sanjati, da si bila pri poroki.»

Vera: «Zakaj misliš to?»

Nada: «Čula sem, da si četrt ure neprestano govorila: da, da, da...»

Med lopovi.

Prvi potepin: «Meni se včasih vidi, kakor da sem zdravnik.»

Drugi potepin: «Kako to?»

Prvi potepin: «Rečem ti: vsi, ki sem jih že kdaj obiskal, prav natančno vedo, kaj jim manjka...»

Novoporočenca.

On: «Srček, že tri meseca sva poročena in moje hlače še vedno niso zakrpane.»

Ona: «To me nič ne briga, saj luknja v hlačah izvira še iz tvojega samskega življenja...»

Znamenje njenega zdravja.

Zdravnik: «Ali se je zdravje Vaše soproge že obrnilo na bolje?»

Mož: «O, da! Davi je že vrgla za mano skledo in me ozmerjala z bedakom...»

Praktičen zdravnik.

Jaka: «Glejte našega zdravnika, ki bogatinom zdravljenje krepko zaračuna, od siromaka pa ne vzame niti pare!»

Janez: «Vaš zdravnik mora biti potemtakem med siromaki zelo priljubljen.»

Jaka: «Veste, to je tako: on k siromakom sploh ne gre...»

Dvomljiva ponudba.

Profesor: «Glejte, gospod ravnatelj, iznašel sem računski stroj, s katerim more tudi najbolj neumen osel brezhibno računati. Ali hočete pozkusiti?»

Ne pozabite,

da dobite par finih „DOKO“ čevljev

zastonj

ako imate srečo da ste deseti kupec. Kupujte vedno le „DOKO“ čevlji.

Trgovina: Prešernova ulica 9, dvorišče.